

lemmer ville vide, at dette Fæstemands- og Kommissionsvæsen er en Institution, som har grebet overordentlig meget om sig i den sidste Tid; medens tidligere kun de middelmaadige Lyender og middelmaadige Husbonder søgte til Kommissionsærere, søge nu gode Lyender til dem, og mange af de bedre Husbonder ere ogsaa nødtvungne dertil i de allerførste Rar. Det kommer naturligvis af de mange Beskjendtgjørelser, for ikke at sige det meget Krig og Straal i Bladene; og det er min Overbevisning, at der i denne Retning sker mange Forlokkelser, og at det netop vil være i Lyendets Interesse, at man tager en lille Smule fat og ser ind til Kommissionsvæsenet. Der sker mange Tilbageholdelser af Sludsmaalsbøger og udbetales mange Kommissionsgebyrer uden Nødvendighed. Ganste vist er der et Tilsyn med saadanne Personer, og der er ogsaa Straffebestemmelser; men jeg tror, at naar man kommer til en Omordning af Forholdet, vil det være i alle Parters Interesse, at der gjøres Noget i den nævnte Retning. Mange Gange er jo Kommissionsærens Interesse Husbondens og Lyendets saa modsat som muligt; thi Kommissionsærens Interesse er den hyppigst mulige Skiften af de fleste mulige Gebyrer, og der drives i et ikke ringe Omfang Misbrug i saa Henseende her i Landet. Vrede Medlemmer ville vist give mig Ret i, at der her er et svagt Punkt; jeg skal i Forbindelse hermed nævne et andet Punkt, som ogsaa fortjener at paaagtes. Det er Forholdet med Hensyn til udenlandske Tjenestefolk, som i endnu højere Grad ere voldgivne Kommissionsærere end Indlændinge, fordi de ere mindre bekjendte med Forholdene og mindre istand til at varetage deres Lær. Der er vistnok Anledning til at overveie, om der ikke overfor udenlandst Lyende er Grund til at træffe andre Bestemmelser og noget stærke Kontrollen. Hvad angaar Spørgsmaalet om Erstatningsansvar for den Husbond, der tager Lyendet i Tjeneste med Bevidsthed om, at Bedkommende er bunden til en anden Tjeneste, skal jeg gjøre opmærksom paa, at et Erstatningsansvar er paa ingen Maade ukjendt i vor Lovgivning om disse Forhold. Jeg skal henlede Opmærksomheden paa Lyendelovens § 20, som siger: „Hindrer Husbonden Lyendet fra at komme i rette Tid i en anden Tjeneste, som det har paataget sig, og denne derved tabes, skal han til Lyendet betale, foruden Bøbet af tilbagebetalte Fæstpenge, saa Meget, som Lyendet, hvis det var blevet bortvist fra den paatagne Tjeneste, skulde have i Løn og Kostpenge efter Bestemmelsen i § 13; og til den anden Husbond, der havde fæstet Lyendet, erlægge halvt saa Meget, som den af ham tilfagte Løn udgjør for den vedtagne Tjenestetid, dog ingenstunde mere, end Lønnen beløber for 1/2 Rar.“ Her er altsaa et Tilfælde, hvor den ældre Husbond er ligefrem pligtig til at give Erstatning, naar han hindrer Lyendet i at forlade Tjenesten i rette Tid; han skal da give den Husbond, der ikke faar Lyendet,

en Erstatning, der kan være temmelig betydelig, og jeg vil spørge, om det da ligger saa fjernt, at den Husbond, der uredelig tager et Lyende, som vittelig er fæstet et andet Sted, ogsaa giver Erstatning? Det kan vel siges, at det er i Lyendets Interesse, at man er kommen til Bestemmelsen i § 20; men det forekommer mig, at ogsaa en tilsvarende Bestemmelse som den nævnte kunde have overordentlig Meget for sig. Jeg er tilbøjelig til at antage, at vor Lyendelovgivning i det Hele ikke er saa ilde, og at den efter Forholdenes Natur, efter Samfundsforholdenes Udvikling, efter vore Forfatningsforhold og hele vort Liv ikke kan være væsentlig anderledes, end den er, men at der kan og bør ske Ændringer i den, naar der paa bestemte Punkter kan paavises Mangler, forekommer mig ogsaa at være indlysende, og derfor kan det kun glæde mig, at Sagen nu bliver tagen under en alvorlig Overveielse. Naar man erkjender, og det synes dog erkjendt af Alle, at der i visse Henseender og navnlig i Henseende til Kontraktbrud er noget i Veien og store Misligheder tilstede, og man udelukkende vil søge Grunden dertil i Lyendelovgivningen, tror jeg, man er paa et galt Spor. Det følger af sig selv, at en ny Lovgivning vil i Almindelighed paa visse Punkter have uheldige Følger fra Begyndelsen af, og jeg tror ogsaa, at Lyendeloven havde det navnlig for ganske unge Individer; men naar man vil tillægge den Skylden for de uheldige Følger nu, tror jeg unægtelig, man gaar noget for vidt. Jeg vil gjøre opmærksom paa, at f. Ex. Husbondens Ret efter Lyendeloven til at blive af med et Lyende, der ikke nogenlunde gjør sin Pligt, virkelig efter § 41 er temmelig stor. Der er i saa Henseende Intet i Veien, og jeg skal fremhæve et Par Punkter. Der staar faaledes i § 41 Nr. 5, at naar Lyendet „negter at adlyde Husbonden eller Nogen, som paa hans Vegne har at befale over Lyendet eller viser vedvarende Skjodesløshed i sine Pligters Opfyldelse,“ kan det strax affædiges, ligeledes under Nr. 14: „naar et Lyende, Advarsel uagtet, gjentagne Gange befindes druffent,“ og under Nr. 15: „naar det ved Uforligelighed med Medtjenende forstyrrer Husets Fred og Orden, og Advarsel i saa Henseende har vist sig frugtesløs.“ Jeg har kun en eneste Gang i mit Liv gjort Brug af Lyendeloven, og det var netop denne Affædigelsesparagraf, men det var mig overordentlig let i Løbet af 2, 3 Dage at konstatere, at Bedkommende var af den Bestaffenhed, at en Affædigelse paa Stedet var berettiget. Men jeg tror, som navnlig den ærede Minister nævnte, at hele Tidens Aand og Bevægelse, og hele den Strøm, som gaar gjennem Europa og vort Land, maa indvirke paa disse Forhold. Man kan ikke bestynde Tiden for Materialisme, Nydelsessyge og mange andre Ting og lade det alene gaa paa de bedre stillede Samfundsklasser; er det sandt, maa man vente det